

Opdat zij niet vergeten worden

Familiekroniek van de bos arme takken
waar ik van afstam

Opdat zij niet vergeten worden

Marjolein Smet

2023

ISBN nr. 9789464925029

Inhoudsopgave

Voorwoord	7
1: Mijn moeders familie: de familie van mijn moeders moeder	9
Overzicht vrouwelijke lijn	10
Johanna Matthezing, mijn moeder	11
Ida de Jong, mijn oma	15
Johannes de Jong, mijn oudoom	18
Lijsje de Jong, mijn oudtante	21
Johanna de Jong, mijn oudtante	24
Johanna Spijker, mijn opoe	26
Lijsje Manten, mijn betovergrootmoeder	29
Neeltje Vlug	33
De geschiedenis van Breukeleveen	35
Elisabeth Zeijtveld	36
Neeltje Dirksdochter van der Wilt	38
Leijsje Ariense van der Wilt en haar moeder Neeltje Verhoeff	40
De burgerlijke stand (1811)	42
Aletta Maria	43
We houden het in de familie	45
Ida Maalderink	47
Het poëzie album van tante Alida	50
Schema Ida/IJda/Eijtje	52
IJda van Stam	53
De lotgevallen van Simon van Stam	55
Eijtje Hoogerhout	58
Maria Hester	60
Deel 2: Mijn moeders familie: de familie van mijn moeders vader	63
Johannes Matthezing	64
Margaretha Oudshoorn	67
Jan Oudshoorn en Johanna Hoetmer	70
Maarten Oudshoorn	73
De verliezen van Annigje Schipper	76
Dorothea Mina Kalf	79
Trijntje van Rossum	82
Wijntje Matthezing trouwde met haar neef Hendrik Matthezing	85
De dood was in het leven van Hendrika nooit ver weg	88
Nederhorst den Berg	89

Deel 3: Mijn vaders familie: de familie van mijn vaders moeder	90
Cornelia Meijer, mijn oma	91
Anna Maria Geertruida Kodde, mijn overgrootmoeder	95
Anna van Lammeren	98
Eva Bon	100
Tweelingen in de familie	102
Theodorus Dirk Hendrikus Kodde / Bovenlanders, gastarbeiders uit Duitsland	103
Het Veenpark in Barger-Compascuum	106
Anthonius Henricus Meijer	108
Adriana Rotering	110
Rijk Meijer	112
Klommen maken	114
Alida van Heusden	116
Deel 4: Mijn vaders familie: de familie van mijn vaders vader	119
Stamboom Smet	120
René Clemens Smet	121
Willem Smet	124
Petrus Augustinus Smet	126
Cornelia Puijk	128
Josephus Joannes Smet en zijn voorvaderen	130
Nawoord	132
Marjolein Smet, een portret van mezelf	133

Voorwoord

Een boek over mijn familie. Over mijn stamboom, mijn afkomst, de mensen waar ik uit voortkom, waar ik van afstam. Ik werk al vele jaren aan mijn stamboom en het idee van een boek zit ook al heel lang in mijn hoofd. Ik doe niet aan goede voornemens, maar begin 2023 heb ik mij voorgenomen dit project datzelfde jaar vorm te geven met als afsluiter een doos boeken die bij mij thuis wordt afgeleverd. Zodat mijn kinderen en verdere geïnteresseerde familie een boek hebben waarin hun voorouders staan opgetekend. Voormoeders vooral, want ik kan er niets aan doen, maar ik heb me vooral op mijn voormoeders gericht. Misschien omdat ik zelf een vrouw ben, maar ik denk vooral ook omdat vrouwen de familie, het gezin, meestal bij elkaar hielden. Zij waren thuis om voor de kinderen te zorgen, zij drukten het grootste stempel op de opvoeding. De mannen waren er, zeker vroeger, vooral voor het inkomen. Aan de beroepen die mijn voorvaders uitoefenden is niet zo heel veel eer te behalen. Ik noem mijn voorouders gekscherend 'een bos arme takken'. De rijke tak ontbreekt volledig in mijn stamboom. Het waren vooral ongeschoolde arbeiders, dagloners, veenwerkers, met hier en daar een metselaar en een klompenmaker.

Het leek me een geinige titel voor mijn boek. Een bos arme takken. Bij nader inzien bedacht ik dat deze titel mijn voorouders tekort doet. Het doet geen recht aan de harde levens die zij geleid hebben. Het harde, lichamelijke werk, de erbarmelijke omstandigheden, ziekte, de armoede, het verlies van zoveel jonge kinderen. En ook al kunnen ze mijn boek niet lezen, ik wil dat ze trots zouden zijn op het feit dat hun levens beschreven worden, voor de eeuwigheid, voor het nageslacht. Dat hun namen genoemd worden. Dat ze niet vergeten zijn.

Hun namen noemen. Dat voel ik vooral bij de heel jong overleden kinderen. Kinderen die aan het einde stonden van hun eigen afstammingsreeks omdat er nooit nakomelingen kwamen. Ook zij hebben bestaan, ook hun namen moeten genoemd worden, ook zij mogen niet vergeten worden. Dat voel ik wanneer ik weer eens een overlijdensakte zie van een jong overleden kindje. Hoe lang is jouw naam al niet meer genoemd? Vroeger was het vaak zo dat er niet meer over je gepraat werd als je overleden was en zeker aan jonge kinderen zijn er weinig herinneringen, al kan ik me niet voorstellen dat die moeders hun kind vergaten. Het moet toch in je geheugen gegrift staan, hoe vaak het je ook overkwam!? Dan was het ook vaak nog zo dat het kind dat na zo'n jong overleden kind geboren werd, dezelfde naam kreeg omdat die naam nu eenmaal aan de beurt was in de vernoemingsvolgorde, waardoor de uniekheid van dat kind ook nog overschreven werd, alsof het helemaal niet had bestaan.

2023 moest dus het jaar worden van mijn boek. De eerste drie maanden was het vooral een plan in mijn hoofd. Toen Marc en ik een sjabloon aan het maken waren waarin ik de gegevens van één persoon kan weergeven, laaide het vuurtje op en begon ik te schrijven en alle portretten en blogs die ik al geschreven heb in de afgelopen jaren, te verzamelen en op volgorde te zetten. Van de personen waar ik een foto van heb, staat er een foto erbij. En door het plaatsen van nieuwe geschreven blogs op social media, kreeg ik meer foto's aangereikt. Wikken en wegen in mijn hoofd, wat moet er nog bij? Wat mis ik nog? Ik las boeken van anderen die hun stamboom beschreven hadden, ik bezocht het Veenpark om een indruk te krijgen van hoe mijn voorouders ploeterden. Soms ineens een ingeving: 'Ja, zo wil ik het!' Het was een heel werk, maar nu is ie er dan: mijn boek. Ik ben trots op mijn stamboom. Ondanks de arme takken waar hij uit bestaat, is het een mooie boom. Het is namelijk MIJN boom.

Het boek is verdeeld in vier delen. We beginnen met de vrouwelijke lijn in deel 1, van moeder naar moeder naar moeder. Deel 2 bevat de familie van mijn moeders vader, deel 3 die van mijn vaders moeder en in het laatste deel bekijk ik de stamreeks van de achternaam die ik draag, de uit België afkomstige familie Smet. Ieder portret begint met een overzichtspagina waarop de gegevens van die

persoon staan, en, als ik die heb, een foto. Onder het kopje 'kinderen' staat één naam vetgedrukt, dat is het kind waar ik van afstam. Dit om enigszins een overzicht te bewaren. Het liefst zou ik alle namen van mijn stamboom in één overzicht zetten, maar dat wordt al snel heel veel te breed, het verdubbelt immers iedere generatie. Je hebt twee ouders, vier grootouders, acht overgrootouders en ga maar zo verder.

Het boek is vooral geschreven voor mijn nageslacht, mijn kinderen en mijn toekomstige kleinkinderen. Omdat verhalen vergaan en ik nu alles vastgelegd heb wat ik zelf heb meegekregen in mijn jeugd, en wat ik nog heb kunnen navragen. De meeste verhalen komen van mijn moeders kant, zij vertelde best veel over de familie. Ik heb mijn moeder ook nog wel veel dingen kunnen vragen die ze niet had verteld. Ook van mijn tante, de zus van mijn moeder, heb ik nog verhalen gehoord die mijn moeder nooit vertelde. Omdat ook zussen hele verschillende herinneringen hebben. Dat zie ik al aan mij en mijn eigen zus. Zij weet dingen die ik volgens mij nooit gehoord heb en zo kon zij mij ook weer op allerlei vlakken aanvullen. De geschiedenis aan mijn vaders kant is al lastiger, omdat die familie, door een getraumatiseerde moeder, als los zand uit elkaar gevallen is. Door mijn stamboomonderzoek denk ik voor een deel te kunnen verklaren waarom mijn oma is geworden wie zij was, haar moeder overleed jong, en ook haar moeder is deels zonder moeder opgegroeid en zo gaat dat generaties terug. Diep triest, een hele rij van in het kraambed overleden, heel jonge, vrouwen. Niet dat dat haar vrijpleit. Ook zij had ervoor kunnen kiezen het met haar gezin anders te doen. Iedereen maakt fouten, niemand is perfect, maar de meeste mensen doen wel hun best, het beste wat zij op dat moment in de tijd kunnen doen, voor hun gezin. Naar beste kunnen. En daaraan schort er wat mij betreft bij mijn oma aan vaders kant het één en ander. Aan de andere kant was het haar pad, dat zij heeft bewandeld. Ik kan ook niet met zekerheid zeggen dat ik het beter had gedaan.

Een boek dus voor mijn nageslacht. Alhoewel mijn kinderen niet veel interesse tonen in hun afkomst, kan dat altijd nog komen. En dan is er in ieder geval mijn boek. Als naslagwerk. Ik heb het met alle liefde geschreven, mijn eigen voorouders zijn er veel meer door gaan leven, al zijn zij al heel lang niet meer onder ons.

Voor hen waarvan ik afstam, mijn geliefde bos arme takken, opdat zij niet vergeten worden.
Aan hen die na mij komen.

Met alle liefde

Marjolein

November 2023

Deel 1

Mijn moeders familie
de familie van mijn moeders moeder

De vrouwelijke lijn

Johanna Matthezing

18 juni 1947 – 6 juni 2019 (71)

Echtgenoot (1970-2009): René Clemens Smet (1947)

Vader: Johannes Matthezing (1915-1976)

Moeder: Ida de Jong (1918-1966)

Kinderen

Marjolein (1971)

Yvonne (1974)

Johanna Matthezing

‘Een garnaal heb ook een kop’, dit zei haar tante Ka al over Joke toen ze een heel klein kind was. Een uitspraak die tot haar allerlaatste moment van toepassing bleek. Eigenwijs was ze, maar vooral eigenwijs. Een bijzondere vrouw, een liefdevolle moeder die nooit veel terug vroeg. De ongezouten en geheel eigen manier waarop ze dingen kon zeggen, van die speciale uitdrukkingen die zij alleen nog gebruikte. De kleinkinderen noemen het ‘omataal’.

Joke werd geboren op 18 juni 1947 in Nederhorst den Berg als tweede dochter van Joop en Ida Matthezing. Ze was vernoemd naar de oma van moeders kant, Johanna Spijker. Die drukte haar dochter op het hart haar kleindochter een leuke roepnaam te geven, geen Jo of Na. Het werd Joke. Als Joke erg lief was, noemde haar moeder haar liefkozend José. Ze had een gelukkige jeugd, met veel familie vlakbij. Oma woonde om de hoek met haar tantes. Mijn moeder was misschien wel het gekst op haar vader. Als klein meisje mocht ze iedere zaterdag mee naar de winkel om tabak te kopen. Tot die keer dat ze aan haar moeder verklikte voor welk bedrag haar vader tabak had gekocht. Ze mocht nooit meer mee. Zo ging dat in die tijd. Veel speelgoed had ze niet. Ze had één pop die ze Yvonne noemde.

Ze ging naar de huishoudschool in Weesp, een flink stuk fietsen. Warme broeken waren er niet, meisjes hadden in die tijd altijd rokken aan. Na de huishoudschool ging ze bij een familie werken, huishouding en op de kinderen passen. Ze heeft bij Jamin gewerkt, waar ze het tot cheffin schopte, maar dat vond ze eigenlijk helemaal niet leuk, want nu stond ze boven de andere meiden en ze vond het ook leuk om een beetje te keten. Ze heeft ook bij een bakker gewerkt.

Haar moeder werd ziek toen ze een tiener was, kanker, begonnen uit een melanoom. Ze verloor haar moeder toen ze 18 was, dat is jong, heel jong. Die tijd na het overlijden van haar moeder was vast niet makkelijk voor haar. Haar vader trok in bij zijn nieuwe partner en zo woonde mijn moeder ineens in huis bij haar zus en haar gezin, die in het ouderlijk huis bleven wonen. Mijn moeder nam een baan op ‘het kasteel’, zoals het thuis werd genoemd. Kasteel De Hooge Vuursche in Baarn. Daar kon ze intern op kamers, ze werd kamermeisje. Ze heeft daar een leuke tijd gehad, ook al klaagde ze erover dat ze altijd te weinig eten kregen. Ze was in die tijd zo mager als een ram, zoals ze het zelf omschreef. Met haar jaren 60 suikerspinks en een kort jurkje aan, zag ze er geweldig uit. Ze ontmoette daar René Smet, die er in de tuinen werkte. In de zomer van 1970 trouwden ze en ze mochten in het kleine huisje naast het kasteel gaan wonen. Daar werd ik geboren. Ongeveer twee jaar later konden ze verhuizen naar een ‘ruime flat’ in Baarn. Van een huisje in het bos met één slaapkamer naar een flat met drie slaapkamers. Op eerste kerstdag 1974 werd Yvonne geboren, de verloskundige moest uit de kerstnachtdienst gehaald worden en was nog net op tijd. Het gezin was compleet. Het leven kabbelde voort met vakanties in een tent in Nederland, met genieten van het zonnetje, soms zat ze al in februari met haar winterjas aan in de zon. Ook lijnen was een rode draad in haar leven, altijd die paar kilo’s die eraf moesten. Alle diëten zijn langsgekomen, het brooddieet en eens waren er magische afvaldruppels waarvan ze geweldig afviel, maar toen ze ermee stopte had ze zoveel honger dat ze wel een heel brood op kon eten. Punten tellen beviel uiteindelijk het beste, 1000 calorieën per dag. De levenslange strijd tegen de kilo’s.

Eind 1982 verhuisde het gezin naar een eengezinswoning. Financieel was het niet altijd even makkelijk, mijn moeder maakte één ochtend in de week schoon en later had ze een extra baan en

maakte ze, samen met mijn vader, kantoren schoon na het eten, terwijl wij thuis ruzie maakten over de afwas.

Haar meiden, of zoals ze meestal zei: 'die jongens', waren altijd het belangrijkste in haar leven. Toen ik op mijn 19de het huis uit om te gaan samenwonen, vond mijn moeder dat niet makkelijk. Er waren in die tijd nog andere zorgen wat haar alles bij elkaar waarschijnlijk een hoge bloeddruk heeft bezorgd. Wellicht had ze die altijd al. Ze zag wel af en toe wat lichtflitsen, zoals ze het beschreef, achteraf uiteraard, maar daarmee ging je niet naar de dokter, hij zag je aankomen! In februari 1991 was ze wat griepiger en als ze overeind kwam, kon ze slecht uit haar woorden komen. Ze ging naar het ziekenhuis in Baarn, maar werd al snel naar Utrecht gebracht, ze had een hersenbloeding gehad, op haar 43ste. Een torenhoge bloeddruk had daartoe geleid. Zes weken bracht ze door in Utrecht voordat ze naar huis kon en daar moest ze revalideren. Dat ging snel, als ze iets een keer gedaan had, wist ze het weer en ze herstelde relatief snel. Ze was er genadig afgekomen, met een wat slepend been als ze moe was en ze had wat moeite met lezen. Maar ze was een doorbijter, ze moest en zou weer lezen en schrijven en zelfstandig zijn!

In 1995 braken de goede tijden aan, ze werd oma! Twee dagen in de week paste ze op mijn zoon, die daardoor een geweldige band opbouwde met zijn oma. Bij haar dronk hij al heel jong koffie, met veel melk. Drie jaar later kwam daar zijn zusje bij en ook op haar paste mijn moeder twee dagen in de week.

Het jaar 2000, daar had ze niet zo'n goed gevoel bij en dat bleek te kloppen toen er begin juni borstkanker werd geconstateerd. Ze was bijna 53 jaar. Een grote schrik. Haar borst werd afgezet en in eerste instantie hoefde er geen nabehandeling plaats te vinden, maar een paar maanden later waren de inzichten veranderd en moest ze toch aan de chemo. Haar haar ging eraf, vreselijk vond ze dat. Ze kwam er doorheen en de controles in de jaren erna waren goed. Er kwam nog een kleindochter, dus het oppassen twee dagen in de week bleef doorgaan. Oma zijn was de glansrol in haar leven. Mijn zus nam het stokje van mij over: ze kreeg, met drie jaar ertussen, twee zoons. Weer oppassen, en wat genoot ze van die twee jongens.

Toen mijn vader in 2008 met vroegpensioen ging, brak een lastige tijd aan die een jaar later eindigde in een scheiding, na 39 jaar huwelijk. Direct daarna was de borstkanker terug, een operatie volgde. Een paar maanden later kreeg ze haar appartementje, erg klein, maar met een tuin, dat wilde ze graag. Haar eigen plek, waar ze zelf alles uitmaakte.

In veel opzichten was mijn moeder mijn beste vriendin. Ik kon heel goed met haar praten, over de lastige dingen in het leven, waar haar scheiding zeker onder viel, daar kon ze eindeloos over praten. Net als over het veel te vroege overlijden van mijn ex-man, de vader van mijn kinderen. Ze kon dan heel eerlijk zijn over haar gevoelens. We waren allebei gescheiden, een jaar na elkaar. Ik ben een paar keer met mijn moeder en mijn dochters op vakantie geweest, in Duitsland. We vonden dat allemaal een groot succes, mijn moeder genoot van de andere omgeving, met mijn vader ging ze nooit naar het buitenland, hij durfde er niet te rijden. Zelf vond ze het ook wel spannend, want als we op de terugweg de grens weer over waren en ze zag Nederlandse verkeersborden, zei ze: "Hè, lekker hoor, weer Hollandse plaatsnamen op de borden!" Omdat ze op die vakanties niet hoofdverantwoordelijk was, ik reed de auto, ik regelde alles en sprak de taal, kon ze er goed van genieten. Het zijn, ook voor mijn dochters, prachtige herinneringen, die meidenvakanties.

In 2017 was de kanker ineens terug, nu in de andere borst. Potverdikkeme, werd haar dan niks bespaard? Ze werd geopereerd en ze zou chemo en bestralingen krijgen. Chemo omdat ze nog geen zeventig was, als ze dat wel was geweest, had ze het niet gekregen. Na drie chemokuren vierde ze haar zeventigste verjaardag en de volgende dag werd ze ziek, een bacteriële infectie waar ze bijna aan onderdoor gegaan is. De vierde kuur werd geschrappt, alsof haar lichaam wilde zeggen: ik ben nu zeventig, dus nu hoeft dat niet meer. Wel volgden nog zestien bestralingen. De chemo die ze in 2000 had gehad was zwaar voor het hart en degene die ze nu kreeg, was zwaar voor haar benen. Balans was na de hersenbloeding al niet haar sterkste kant en ze werd inderdaad wat wankel. Ze kon niet meer fietsen, maar dat was iets dat ze per se weer wilde. Ze wilde naar de supermarkt kunnen om haar eigen boodschappen te doen. Dus oefende ze en ging ze lopend haar boodschappen doen, het maakte niet uit dat dat haar een hele middag kostte. Uiteindelijk lukte het haar om toch weer te kunnen fietsen. Dat had ze toch maar mooi weer voor elkaar! De hele zomer van 2018 heeft ze dat kunnen doen. In november van dat jaar, 2018, struikelde ze over de drempel en verrekte haar kniebanden. Ze was weer helemaal terug bij af en verder. Er moest thuiszorg komen, want ze kon helemaal niks.

Kort daarna begonnen de klachten met eten, hoesten en verslikken. Ze deed het af als een verkoudheid, maar na een tijd begon de ongerustheid toch wat toe te nemen. Was dit wel verslikken? Mijn zus deed de boodschappen en die zag ook dat er veel niet werd opgegeten van wat ze haalde. Op Moederdag besloot ze haar moeder op de weegschaal te zetten. Twaalf kilo was eraf en daar was ze zelf toch ook van geschrokken. Er moest iets gebeuren, dit kon zo niet langer. Het eten ging steeds slechter tot het helemaal niet meer lukte en ze eigenlijk alleen nog kon drinken en ook dat ging met kleine slokjes. En wat genoot ze van een slokje thee of water. "Heeeeerlijk", zei ze dan, "nooit geweten dat water zo lekker kon zijn!"

Kort daarna, op maandag belde ze de dokter dat het echt niet meer ging, ze wilde naar het ziekenhuis en uiteindelijk lukte dat ook. Ze zou een CT scan krijgen waarvan op woensdagmiddag de uitslag kwam. Het was foute boel, erg foute boel. De kanker was terug. Beter worden zat er niet meer in.

Het was alsof haar ziel op dat moment heeft besloten dat ze genoeg geleden had. De volgende ochtend kreeg ze een hartinfarct en verslechterde de situatie in rap tempo en minder dan een week later zaten haar meiden aan haar sterfbed. Haar ziel wilde niet meer, maar haar aardse lichaam wilde geen afscheid nemen van haar meiden en haar kleinkinderen, waar ze zo dol op was. De engelen stonden al op haar te wachten, maar haar aardse zijn had nog een paar dagen nodig om echt los te laten. Toen het op 6 juni avond werd, was ze uitgevochten en liet ze zich meenemen door de engelen. Vanuit haar kamer in het ziekenhuis waren zes hete luchtballonnen te zien die haar begeleidden en deed de ondergaande zon zijn uiterste best om een zo mooi mogelijke lichtshow te maken voor haar afscheid van de aarde. Mijn moeder is 71 jaar oud geworden.